

OBSAH

ÚVODEM	11
DIVADLO A DRAMA V 1. POLOVINĚ 20. STOLETÍ	13
OD DRAMATU K DIVADLU	
<i>Otakar Zich</i> : Estetika dramatického umění	14
Opera	
<i>Jaroslav Kvapil – Antonín Dvořák</i> : Rusalka	14
<i>Emil František Burian</i> : Bubu z Montparnassu	18
Šantán, kabaret	
<i>Léon Xanrof</i> : Čtyři študenti	20
Český literární kabaret	
<i>František Langer</i> : Byli a bylo	21
<i>Karel Hašler</i> : Revoluce	22
<i>Jiří Červený</i> : Píseň republikánského burzoy	23
Jazz	
<i>Emil František Burian</i> : Foxtrot – blues a jejich význam v moderní hudbě	24
<i>James Langston Hughes</i> : Unavené blues	24
<i>Artuš Černík</i> : Moderní tance – moderní láska	25
<i>Adolf Hoffmeister</i> : A. B. C. D. E. F. Burian	26
<i>Emil František Burian – William Christopher Handy</i> : Beale Street Blues	27
Voiceband. Děčko E. F. Buriana	
<i>Josef Trojan</i> : Divadla mladých ve dvacátých letech	28
Osvobozené divadlo Jiřího Voskovce, Jana Wericha a Jaroslava Ježka	
<i>Jiří Voskovec – Jan Werich</i> : 20 let V + W na deskách Ultraphon	29
O jazzových textech	29
Vest Pocket Revue	30
Rub a líc	32
SVĚTOVÉ DRAMA A DIVADLO: OD MODERNY PŘES AVANTGARDU NA PRÁH ABSURDITY	
<i>Edmond Rostand</i> : Cyrano z Bergeracu	37
<i>Alfred Jarry</i> : Ubu králem	41

<i>Anton Pavlovič Čechov: Višňový sad</i>	42
<i>George Bernard Shaw: Pygmalion</i>	48
<i>Luigi Pirandello: Šest postav hledá autora</i>	50
<i>Bertolt Brecht – Kurt Weill: Šestáková opera</i>	54
<i>Eugen Gladstone O'Neill: Cesta dlouhým dnem do noci</i>	57
<i>Tennessee Williams: Skleněný zvěřinec</i>	59
<i>Jean-Paul Sartre: Mrtví bez pohřbu</i>	62

ČESKÉ DRAMA: OD DRAMATU LYRICKÉHO K PROBLÉMOVÉMU

<i>Viktor Dyk: Zmoudření Dona Quijota</i>	64
Neporažený	66
Poražený	66
<i>Fráňa Šrámek: Měsíc nad řekou</i>	67
<i>Karel Čapek: Jak vzniklo slovo ROBOT</i>	68
R. U. R. (Rossum's Universal Robots)	69
Bílá nemoc	70
<i>František Langer: Obrácení Ferdýše Pištory</i>	73
<i>Vítězslav Nezval: Manon Lescaut</i>	74

PRÓZA V 1. POLOVINĚ 20. STOLETÍ

SVĚTOVÁ PRÓZA

Americká próza

<i>Ernest Hemingway: Povídky – Velice krátká povídka</i>	78
Komu zvoní hrana	80
<i>William Faulkner: Když jsem umírala – Addie</i>	83
<i>Francis Scott Fitzgerald: Ta poslední kráska Jihu</i>	85
<i>John Steinbeck: Hrozny hněvu</i>	89
<i>Henry Miller: Obratník Raka</i>	92

Anglická próza

<i>James Joyce: Odysseus</i>	93
<i>Virginia Woolfová: Smyčkový kvartet – Zahrady v Kew</i>	94
<i>David Herbert Lawrence: Milenec Lady Chatterleyové</i>	96
<i>John Galsworthy: Sága rodu Forsyťů</i>	97
<i>George Orwell: Tisíc devět set osmdesát čtyři</i>	99

Francouzská próza

<i>Romain Rolland: Jan Kryštof</i>	102
Petr a Lucie	104
<i>Marcel Proust: Zamyšlení nad Sainte-Beuvem</i>	105
Hledání ztraceného času	107
<i>André Gide: Penězokazi</i>	108
<i>André Breton: Šílená láska</i>	109
<i>Antoine de Saint-Exupéry: Citadela</i>	110
<i>Jean-Paul Sartre: Nevolnost</i>	111
<i>Albert Camus: Cizinec</i>	113

Ruská próza

<i>Maxim Gorkij: Štěstí</i>	115
<i>Andrej Běljaj: Petrohrad</i>	117
<i>Isaak Babel: Rudá jízda – Dopis</i>	119
<i>Michail Šolochov: Tichý Don</i>	122
<i>Ivan Bunin: Temné aleje</i>	125
<i>Michail Bulgakov: Mistr a Markétka</i>	128

Německá próza

<i>Heinrich Mann: Profesor Neřád</i>	132
<i>Thomas Mann: Smrt v Benátkách</i>	134
<i>Joseph Roth: Job – román prostého člověka</i>	136
<i>Franz Kafka: Proměna</i>	139
Dopis otci	141
<i>Erich Maria Remarque: Na západní frontě klid</i>	142

ČESKÁ PRÓZA

Impresionistická próza

<i>Fráňa Šrámek: Stříbrný vítr</i>	145
--	-----

Expresionistická próza

<i>Jakub Deml: Šlápěje</i>	148
<i>Vítězslav Nezval: Veliký orloj – Prokletému básníkovi ♦</i>	149
<i>Richard Weiner: Škleb – Prázdná židle</i>	150
<i>Jaroslav Hašek: Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války – V zázemí</i>	152
Dopis k prvnímu dílu „V zázemí“	154
Na frontě	155

Avantgardní – poetistická a surrealistická próza

<i>Adolf Hoffmeister: Hors d'oeuvre – G. B. S. II.</i>	157
<i>Karel Konrád: Epištoly k nesmělým milencům</i>	158
<i>Vladislav Vančura: Rozmarné léto – Antonín Důra</i>	160
Výčet jídel	160
Úvaha o kouzelnících	161
<i>Jindřich Štyrský: Sny</i>	163

Próza pragmatické generace a autorů z okruhu Lidových novin

<i>Karel Čapek: Hordubal. Povětroň. Obyčejný život</i>	164
Zahradníkův rok – Jak vzniká zahradník	166
Kam se dějí knížky	167
<i>Josef Čapek: Kulhavý poutník (Co jsem na světě viděl)</i>	169
Psáno do mraků	170
<i>Karel Poláček: Hostinec U kamenného stolu</i>	171
<i>Jan Drda: Městečko na dlani</i>	174

Historická próza

<i>Jaroslav Durych: Rekviem</i>	177
<i>Vladislav Vančura: Markéta Lazarová</i>	179

Baladická próza

<i>Marie Majerová: Havířská balada</i>	182
<i>Ivan Olbracht: Nikola Šuhaj loupežník</i>	183
<i>Marijka nevěrnice (film, scénář)</i>	186

Psychologická próza

<i>Jaroslav Havlíček: Neviditelný</i>	187
<i>Václav Řezáč: Rozhraní</i>	189

Existencialistická próza

<i>Egon Hostovský: Úkryt</i>	190
------------------------------------	-----

Slovenská próza

<i>Milo Urban: Živý bič</i>	192
<i>Josef Číger Hronský: Jozef Mak</i>	193
<i>Člověk milion</i>	194

POEZIE V 1. POLOVINĚ 20. STOLETÍ..... 195

SVĚTOVÁ POEZIE

Americká a anglická poezie

<i>Walt Whitman: Stébla trávy – O sobě zpívám</i>	196
<i>Slyším Ameriku zpívat</i>	196
<i>Pozdrav světu</i>	197
<i>Zpěv silnice</i>	197
<i>Carl Sandburg: Dobré jitro, Ameriko – Dobré jitro, Ameriko</i>	198
<i>Jiří Kolář: Modlitba k poezii ♦</i>	200
<i>Edgar Lee Masters: Spoonriverská antologie – Cassius Hupfer</i>	201
<i>Amanda Barkerová</i>	202
<i>Ezra Pound: Cantos – Pisánská cantos</i>	202
<i>Z raných veršů – Alba</i>	203
<i>Thomas Stearns Eliot: Pustá země – Pohřbívání mrtvých</i>	204

Německá a rakouská expresionistická poezie

<i>Gottfried Benn: Morgue – Malá astra</i>	207
<i>Koloběh</i>	207
<i>Georg Trakl: Básně – Melancholie</i>	208
<i>Lidstvo</i>	208
<i>Šebestián ve snu – V noci</i>	209
<i>Krajina</i>	209
<i>Christian Morgenstern: Šibeniční písně – Jak si šibeniční dítě zapamatuje jména měsíců</i>	210
<i>– Nové názvy navržené přírodě</i>	211

Francouzská kubofuturistická, dadaistická a surrealistická poezie

<i>Guillaume Apollinaire: Alkoholy – Pásmo</i>	212
<i>Básně pro Madeleine – Jedenáctá báseň našich tajemství</i> ..	214
<i>Kaligramy</i>	215
<i>Tristan Tzara: První nebeské dobrodružství pana Antipyryna – Parabola</i>	216

<i>André Breton: Revolver s bílými vlasy – Volná láska</i>	217
--	-----

Ruská postsymbolistní a kubofuturistická poezie

<i>Alexandr Blok: Dvanáct</i>	219
<i>Osip Mandelštam: Kámen</i>	222
<i>Anna Achmatovová: Večer – Píseň poslední schůzky</i>	223
<i>Boris Pasternak: Sestra má-život – Hodina angličtiny</i>	224
<i>Vladimír Majakovskij: Oblak v kalhotách</i>	225
<i>Velemir Chlebnikov: Zakleti smíchem</i>	227
<i>Sergej Jesenin: Krčemná Moskva</i>	227
Perské motivy	228
<i>Marina Cvetajevová: Můj Puškin</i>	229
Rytíř-Mostník	230

ČESKÁ POEZIE

Na vrcholu symbolismu a moderního realismu

<i>Petr Bezruč: Slezské písně – Škaredý zjev</i>	231
Maryčka Magdónova	232
Jen jedenkrát	235

Vitalistická, naturistická, civilistní a vlastenecká poezie předválečné moderny

<i>Stanislav Kostka Neumann: Kniha lesů, vod a strání – Vstupní modlitba</i>	236
Dedikace	237
Nové zpěvy – Zpěvy drátů (úryvek)	238
Skřivan	238
S městem za zády – S městem za zády	239
Ať žije život – K nové poezii sociální	239
<i>Viktor Dyk: A porta inferi – Píseň podzimní</i>	240
Marnosti – V dny přišed smutné...	241
Válečná tetralogie – Píseň noci 29. října	242
Satiry a sarkasmy – Epigram	243
<i>Karel Toman: Pohádky krve – Píseň</i>	244
Torzo života – Sentimentální pijáci	245
Měsíce – Zář	245
<i>Fráňa Šrámek: Života bído, přec tě mám rád – Narodil se</i>	246
Příběh	247
Modrý a rudý – Vštěp si každý do palice	247
Splav – Žena	249
<i>František Gellner: Po nás ať přijde potopa – Perspektiva</i>	249
Radosti života – XVIII	250
XX	250
<i>Václav Hrabě: Jam-session s Františkem Gellnerem ♦</i>	250

Unanimistická, proletářská a poetistická poezie 20. let

<i>Josef Hora: Pracující den – Dělnická madona</i>	251
Struny ve větru – Struny ve větru	253
Čas, bratr mého srdce	253
<i>Jindřich Hořejší: Hudba na náměstí – Prodavačka růží</i>	254

<i>Jiří Wolker</i> : Host do domu – Žebráci	255
Věci	256
Těžká hodina – Balada o nenarozeném dítěti	257
Umírající	260
<i>Jaroslav Seifert</i> : Všecky krásy světa	260
Na vlnách T S F – Cirkus	262
<i>Vítězslav Nezval</i> : Pantomima – Papoušek na motocyklu	263
Abeceda	264
Edison	265
Z mého života	268

30. a 40. léta:

1. surrealistická poezie

<i>Vítězslav Nezval</i> : Žena v množném čísle – Píseň písni	269
Absolutní hrobař – Bizarní městečko	270

2. poezie subjektivního a historického času, vnitřního a vnějšího světa

<i>Jaroslav Seifert</i> : Poštovní holub – Píseň	271
Víno a čas	271
Osm dní – To kalné ráno	272
Zhasněte světla – Píseň o vlasti	273
<i>Vladimír Holan</i> : Triumf smrti – Máj 1927	274
Odpověď Francii	275
<i>František Halas</i> : Sépie – Lyrické smetlí	276
Kohout plaší smrt – Amundsen	276
Torzo naděje – Praze	277
Naše paní Božena Němcová – Oslovení	278
Ladění – František	279
A co? – A co básník	279

3. poezie nejmladší generace, Skupina 42

<i>Jiří Orten</i> : Modrá kniha – V mamince	281
Žíhaná kniha – Báseň o lásce	283
<i>Jiří Kolář</i> : Ódy a variace – Čekárny	284
Milostná	285
Roky v dnech	285
<i>Josef Kainar</i> : Příběhy a menší básně – Epitaf	286
Osudy – Ryby	287
Nové mýty – Stříhali dohola malého chlapečka	288

Slovenská poezie

<i>Ján Smrek</i> : Cválající dni – Balada noci májovej	290
<i>Rudolf Fabry</i> : Ufáté ruky – La fée de la mer	291
<i>Ladislav Novomeský</i> : Romboid – Zavíatej pamiatke Janka Kráľa	292
Nelúčenie	294

Výběrový slovníček obtížných výrazů	295
---	-----

Ukázky označené ♦ uvádíme jako příklady zajímavých vývojových kontextů české literatury.